

Bosiljka Milinković

Grad: društvo, prostor, vrijeme (selektivna bibliografija 1990. – 2003.)

Zagreb, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 2004., 191 str.
(Biblioteka Znanost i društvo; knj. 11)

Našu suvremenost karakterizira snažan prodor i informacija i elektroničkih pomagala kojima se one šire u sve pore društvenog života. Taj prodor elektroničkog širenja informacija svih vrsta donekle je doveo u pitanje važnost konvencionalnih publikacija, konkretno specijalnih bibliografija ili drugih knjiga koje su također nositeljice određenih vrsta sistematiziranih znanstvenih informacija, ali u trajnom obliku. No neovisno o samoj formi, pomirljivo je to što obadva ova posrednika u širenju informacija, dakle i elektronički i konvencionalni, imaju zajedničku budućnost s vrlo važnom ulogom u posredovanju informacija u znanost, obrazovanje, kulturu i sveukupnost društvenog života, tako da ih možemo tretirati međusobno kompatibilnima, naravno pod pretpostavkom da su jednako dostupni svim korisnicima.

Upravo konvencionalnim oblikom širenja informacija, preko specijalnih bibliografija, bavi se Bosiljka Milinković. Ona je već dugi niz godina angažirana u brojnim bibliografskim istraživanjima, prateći uglavnom aktualne sociološke, društveno-ekonomske i teme znanosti o znanosti (primjerice o religiji, slobodama i pravima čovjeka, socijalnoj strukturi i kvaliteti života, nacionalnom pitanju i međunarodnim odnosima). No poseban je senzibilitet pokazivala prema ruralnoj problematici, tako da je u nekoliko navrata pribrala, obradila i objavljivala bibliografsku građu o društveno-ekonomskim, kulturno-prosvjetnim, etnografsko-etnološkim i sličnim aspektima promjena u selu od davne 1964. pa sve do 2003. godine. No uz problematiku sela, krajem osamdesetih se godina u dva navrata (1989. i 2001.) bavila i prikupljanjem radova iz urbane sociologije. Ova sadašnja bibliografija *Grad: društvo, prostor, vrijeme* neposredan je nastanak tada započetog istraživanja.

Bibliografija *Grad: društvo, prostor, vrijeme* rađena je u okviru znanstvenoistraživačkog projekta "Sociološki aspekti mreže naselja u kontekstu tranzicije" (voditeljica dr. sc. Dušica Seferagić, a suradnici su mr. sc. Alija Hodžić, Milan Župančić, mr. sc. Anđelina Svirčić Gotovac i mr. sc. Bosiljka Milinković), provedenoga u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu od 2002. do 2005. godine, uz financijsku potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

Copyright © 2006 Institut za društvena istraživanja u Zagrebu - Institute for Social Research of Zagreb.
Sva prava pridržana - All rights reserved.

Autorica je ovom bibliografijom učinila preliminarni korak i za sam istraživački projekt ali i za daleko širu namjenu, jer je u njoj prikupila, obradila i sistematizirala golem broj radova o demografskim, sociološkim, socijalno-ekonomskim, socioekološkim i sličnim promjenama u urbanim sredinama te o mreži naselja i urbanističko-prostornim procesima u Hrvatskoj u zadnjih trinaestak godina. No kako su intenzivnija urbanosociološka i urbanistička istraživanja u nas započela već ranih šezdesetih godina 20. stoljeća, a do kraja osamdesetih bila objavljena i najznačajnija djela o toj problematici, autorica je u fusnoti priložila i te radove, upućujući time na kontinuitet u teorijsko-empirijskim istraživanjima ove izuzetno interesantne problematike vezane uz širok spektar tema o promjenama i procesima u gradu/prostoru.

U bibliografiji je pribrano ukupno 1.827 bibliografskih jedinica. Prikupljene radove autorica je po istraživačkim pristupima klasificirala u sedamnaest velikih tematskih grupa (a unutar njih u manje ili više razrađene podgrupe). Osnovu za razvrstavanje građe činila je Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK), a u dijelu urbanizacije i prostornog planiranja podlogu je činio udžbenik "Prostorno planiranje" (2001.) prof. dr. sc. Ante Marinovića-Uzelca. Po slijedu tih pomagala, a i po nekom logičko-funkcionalnom kriteriju što ga je nametalo samo bibliografsko istraživanje, cjelokupna je građa sistematizirana u sljedeće problemske grupe: 1. *demografski pristup* (s podgrupom o migraciji); 2. *psihološki i sociopsihološki pristup*; 3. *sociološki pristup* (s podgrupom o religiji u gradu); 4. *sociokulturni pristup*; 5. *socioekonomski pristup* (s podgrupom o kvaliteti življenja u gradu – stanovanju, zdravlju, prehrani, slobodnom vremenu); 6. *socijalnopolitički pristup*; 7. *socijalnoekološki pristup*; 8. *pravni pristup*; 9. *lokalna uprava i samouprava*; 10. *etnološko-antropološki pristup*; 11. *prostorno planiranje* (s najvećim brojem podgrupa – o regionalnom, županijskom i općinskom planiranju, te urbanizaciji, deurbanizaciji i ruralizaciji, s problematikom o većim i manjim gradovima/naseljima, s krajobraznim temama i temama o perivojima); 12. *sociogeografski pristup* (s podgrupom o prometnoj povezanosti naselja); 13. *turistički pristup*; 14. *urbana povijest*; 15. *ratna razaranja i obnova*; 16. *osvrti i ostalo*; 17. *bibliografije i priručnici*. U svim tim grupama nalaze se recentni radovi brojnih hrvatskih (a ponešto i stranih) autora, upravo priznatih autoriteta iz svakoga od navedenih područja istraživanja. No s obzirom na to da bi bilo iluzorno navesti veći broj autora čiji su napisi obuhvaćeni ovom bibliografijom, ovdje valja spomenuti one najznačajnije, tj. znanstvenike koje gotovo poistovjećujemo sa strukom kojom se bave (iako se oni mogu naći i u drugim srodnim istraživanjima). Među njima su demografi – Jakov Gelo, Mladen Ante Friganović, Alica Wertheimer-Baletić, Maria Oliveira-Roca, Ivića Nejašmić, Anđelko Akrap, Nevenka Bezić-Božić; urbano/ruralni sociolozi – Milan Prelog, Stipe Šušvar, Ognjen Čaldarović, Dušica Seferagić, Slavko Dakić, Fedor Kritovac, Ivan Rogić, te Maja Štambuk, Milan Župančić, Alija Hodžić; sociolozi kulture – Laura Šakaja, Snježana Čolić, Jasenka Kodrnja; socijalni ekolozi – Ivan Cifrić, Rade Kalanj, Vladimir Lay; autori socijalno-zaštitne problematike – Vlado Puljiz, Zoran Šućur, Gojko Bežovan; pravne i upravno-samoupravne problematike – Eugen Pusić, Josip Kregar, Željko Pavić, Duško Lozina; urbanizma i prostornog planiranja – Ante Marinović-Uzelac, Radovan Ivančević, Bruno Milić, Sonja

Jurković, Radovan Delalle, Duško Kečkemet, Snješka Knežević, Ivo Maroević; autoriteti u socijalnoj geografiji – Milan Vresk, Dane Pejnović, Milan Ilić, Miroslav Sić, Borna Fuerst-Bjeliš; te u turizmu – Eduard Kušen, Vesna Mikačić, Saša Poljanec-Borić. No da se ne bi uvrijedili autori koje nismo posebno spomenuli, napominjemo da su svi autori evidentirani u *autorskom kazalu*, i to s točnom naznakom brojeva pod kojima su navedeni njihovi radovi obuhvaćeni ovom bibliografijom.

Sumirajući iznijeto, može se reći da ova bibliografija predstavlja značajan prinos u nastavku rada na novokoncipiranom institutskom projektu “Akteri društvenih promjena u prostoru” (voditeljica dr. sc. Dušica Seferagić), ali je poticajna – kako piše recenzent ove knjige, prof. dr. sc. Ognjen Čaldarović, i za “profesije sociologa, geografa, demografa, urbanista, arhitekata, pravnika, prostornih planera, ekonomista, etnologa, etnografa”, a dodajmo, kao literatura koristit će i studentima s različitih fakulteta te drugim stručnjacima. A što se same autorice tiče, možda valja napomenuti da je naš poznati bibliograf i sociolog, dr. sc. Zlatko Gašparović (i sam autor četiriju socioloških bibliografija), pišući prikaz o njezinoj *Bibliografija radova o religiji, Crkvi i ateizmu: 1945–1985*. (objavljenome u “Vjesnik bibliotekara Hrvatske” br. 1–4/1988.), napisao da je u području društvenih “znanosti, koje u posljednje vrijeme pokazuju znatan razvitak, pa i potrebu za bibliografskom obradom”, svojim specijalnim bibliografijama B. Milinković dala “velik... doprinos”. I ovom sadašnjom bibliografijom ona je obogatila bazu podataka (uz onu na elektroničkim medijima) o najnovijim istraživanjima iz široke problematike tema vezane uz grad, društvo, prostor i vrijeme. Vjerujemo da će ova baza biti poticajna za nova istraživanja u područjima koja su bibliografskom građom pokrivena. Inače, ovakav tip knjiga nikada ne zastarijeva, ali se mora neprestano nadopunjavati novom literaturom. Prema tome, dokle god mi pišemo, B. Milinković, naša vrijedna “pčelica”, nema odmora.

Dušica Seferagić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska